

ΑΣΤΑ ΤΩΡΑ!

1

Τί μ' ερωτᾷς τὰ βάσανα πῶς περάσει,
Γιὰ σὸν γιατρὸς ποῦ τὴν ἐγχείρησι εἰτοιμάζει
Τὴν ἀνοχὴ μου τὸ ματάκι σου ξετάζει ;
Βάρα γερά ! "Ο, τι σπάση μέσα μου θὰ σπάση.

2

Τί μ' ερωτᾷς τὰ βάσανα πῶς περάσει,
"Αφοῦ τὸ νέο τὸ βάσανο μ' ἀποτελεῖται ;
Κέρα σὴ μέθυση καρδιά μου νὰ ξεράση
Κ' ἡ γλώσσα μου ἢ τραβιῆ ἄς μὴν πῆ ποτὲ πιά :
"σώνει !"

ΒΑΣΗ—ΛΑΚΗΣ

Ἡ Ἑλλάς καὶ ὁ Κοινωνισμός

Ἱστορικὴ Βισαγωγή

Ἀπὸ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ Εἰκοσίου συντελεῖται ἀδιάκοπα, γοργὰ μάλιστα, ἡ ἐνοποίηση τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἡ ποῖα συγκύβητα ὑπὸ τὸν κάματον τῶν αἰῶνων καὶ ἐξαγνισθεῖσα διὰ μακρῶν δουλειῶν, διεκδικεῖ σήμερα πάλιν εἰς τὸν κόσμον τὴ θέσιν δρώσης κοινωνίας. Ἡ Ἱστορία, ὅσον ἀγανθὴ καὶ ἄν εἴναι, δὲ μᾶς παρέχει δυστυχῶς — ἢ καὶ εὐτυχῶς — βάσεις ἐπαρκεῖς πρὸς συναγωγή νόμων ἀσφαλῶν τῆς γενέσεως, τοῦ βίου καὶ τοῦ θανάτου τῶν λαῶν. Γι' αὐτὸ καὶ μένει ἀκόμα ἄλυτο εἰς τὴν κοινωνιολογίαν τὸ ζήτημα ἂν ἡ κοινωνία ὑπόκειται, ὅπως καὶ τὰ μέλη τῆς, εἰς τοὺς βιολογικοὺς νόμους τῆς γενέσεως, τοῦ δι' ἐξελίξεως βίου, καὶ τοῦ θανάτου, ἢ ἂν ἰδιόρρυθμον ἀποτελεῖ ὄργανισμὸν (1). Ἐμεῖς παρατηροῦμε μόνον ὅτι τὴν ὑπαρξὴν τοῦ κοινωνικοῦ ὄργανισμοῦ διακρίνει ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴν τοῦ βιολογικοῦ κάποια συνεκτικὴ συνείδησις, ποῦ εἶναι καὶ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἰθιμοῦ ἀπαραίτητο στήριγμα. Συγκεκριμένως ὅμως τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἡ ἐξελίξις εἶναι σαφὴς καὶ εὐκολονόητος. Μετὰ τοὺς νικηφόρους ἀγῶνας κατὰ τῶν λαῶν τῆς Μικρῆς Ἀσίας, ἡ Ἑλλάς λαβαίνει μονομιάς πλήρη συνείδησιν τῶν δυνάμεων τῆς καὶ δημιουργεῖ μὲ θαυμαστὴ γοργότητά τὸν πολὺμόρφον ἐκεῖνον πο-

1) Βλ. Schaffle, «Abriss der Soziologie», 1906, σελ. 10 κέθ.

ἈΠΟ τὰ τελευταῖα στρατιωτικὰ γυμνάσια ἀποδείχθηκε ὀλοφάνερα πὸς ἂν καμιά μέρα ὁ στρατός μας ἀναγκαστῆ νὰ πολεμήσῃ, θάχει νὰ κάνει μὲ τοὺς Βουλγάρους, νὰ ποῦμα, καὶ μὲ τὴν ἐπιμελητεία του. Κι ὁ δεύτερος ὁ χεῖρος θάβῃ τρομερώτερος ἀπὸ τὸν πρῶτον, ἀφοῦ σὲ γυμνάσια ποῦ γινήκανε διδύρασκελιεὶς τόπο δὲξ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἄφισαν τοὺς ἐρεδρους νὰ λιμάξουν τὸ ψωμί καὶ νὰ μὴν ἔχουν ποῦ νὰ κοιμηθῶνε τὴ νύχτα.

Δὲ λειποταχτοῦνε μερικὸι ἀξιωματικοὶ μας τοῦ Οἰκονομικοῦ νὰ πάνε στὸ Βουλγαρικὸ στρατὸ καὶ νὰν τὰ καταφέρουν νὰ καταταχτοῦνε σ' αὐτόνε, παίρνοντας ἀπάνου τοὺς τίς φροντίδες ποῦχουνε σήμερα στὸν Ἑλληνικὸ στρατό;

Μεγαλύτερη δούλεψη καὶ συντραμὴ ἀπὸ αὐτῆνε δὲν μπορούμε νὰ προσφέρουμε γιὰ τὴν ὄρχ στοὺς φίλους μας τοὺς Τούρκους.

ΠΙΟ δίκαια θὰ φερνότανε ὁ Διάδοχος ἂν, ἀντὶ νὰ κατηγορήσῃ γιὰ ἀφιλόξενους τοὺς Μενιδιάτες καὶ τοὺς ἄλλους χωριάτες τῆς Ἀττικῆς, χτυποῦσε κατακέφαλα μὲ ἔργα καὶ μὲ λόγια τὴν περιφρημὴ αὐτῆ ἐπιμελητεία ποῦ ἀποδείχθηκε ἀμελέστατη.

Γιατὶ νὰν τὰ ζητᾶμε ὅλα ἀπὸ τοὺς χωριάτες, ποῦ τὸ κάτου κάτου τοὺς συνειθίσασμε νὰ θαρροῦνε γιὰ μεγάλο ὄχτρό τους τὸ Κράτος, ποῦ τοὺς ξαπολύει καθμερνὰ καταπάνου τους τοὺς χωροφύλακες, εἰσπράχτορες καὶ λοιποὺς κοτοφγάδες του ;

Οἱ ἐφεδροὶ ζητήσινε ἀπὸ τοὺς χωριάτες κονάκι. Μὰ μόνη τὴ λέξη νάκούσῃ ὁ χωριάτης τὸν πιάνει σύγκρου καὶ διπλαμπαρώνει τὴν πόρτα του.

Σοῦ λένε, ἔπρεπε οἱ Μενιδιάτες ἀπὸ πατριωτισμὸ κτλ. Μὰ ποῦ ἄλλου τὴν εἶδανε τὴν πατρίδα παρὰ στὸ χωροφύλακα, στὸν εἰσπράχτορα καὶ στὸ Βουλευτή — σὲ τρία δηλ. κομμάσια ποῦ σὲ κάνουνε νὰ οἰχαινοῦσαι ἀκόμα καὶ τὴ λέξη πατρίδα ;

ΕΔΡΑΣΕ τρομερὰ στὴν ἐκδρομὴ τῆς Πόλης ὁ κ. Παπαμιχαλιόπουλος, καθὼς μαθαίνομε μὲ χαρὰ καὶ τὸ γράφουμε μ' ἐθνικὴ περηφάνεια. Ἐβγαλε ἀμέτρητους λόγους, ἦπιε ἀμέτρητα σερμπέτια, κάπνισε ἀμέτρητα οἰχρέτια, ἔκαμε ἀμέτρητους τεμενοδες... καὶ ἡ Πόλις δικὴ μας.

Καὶ πετώντας τὸ σκούφο μας στὸν ἄερα, τραγουδαμε στὴν ὑγεία του μιά στροφὴ ἀπὸ κάποιο τραγουδάκι ποῦ τυπώθηκε τὴν περαιομένη Τετάρτῃ στὴν «Ἀκρόπολι».

Μ' ἕνα ἄλλο ταξιδάκι
θὰ νὰ πάρω καὶ τὴ Θράκη,
καὶ ἂν πάω στὴ Γαλλία,
πάει κ' ἡ Μικρὰ Ἀσία !

μὴ φύγομε ! Ἄν εἰσοῦνε σὺ, Γιάννη μου, θάλεγες στὶς τέσσερις καὶ θὰ τῶφερες στὶς ἑπτὰ... ψέματ' α ;

— Θαρρῶ δὲ σὲς τόκανα πολλές φορές...
— "Ὅχι, παιδί μου !... Ποῦ καὶ ποῦ !
— Καθὼς βλέπω, κυρὰ μου, εἶπ' ὁ Θόδωρος, δὲ θὰ φύγομε οὔτε στὶς πέντε κι ἔδικα τῶφερα τὰ μᾶξι στὶς τέσσερις..

— Βρὲ παιδί μου, μπορούσαμε νὰ φύγομε μὲ τέτοια ζέστη ; ἂμ ἂν εἶναι νὰ κάνουμε διασκέδαση μὲ βαλάντωμα, δὲν κάθουμαὶ καλῆτερα στὸ σπιτάκι μου ;

— Ἐτσι χτές ἀποφασίσαμε, ἔτσι τόκανα !
— Δὲ φταῖς ἐσύ, παιδί μου, οὔτε γώ ! Καθαρὰ σὰς τῶπα δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ φύγομε στὶς τέσσερις ! Τὸν πιάνουνε τὸ Γιάννη μου οἱ νευρικὲς φύριες καὶ λείει ὅ,τι θέλει...

— Σὰς φέρνω ἕνα καφεῖ θερικυκλίτικο, τεφαρίκι πρᾶμα ! εἶπ' ἡ Μαριώ χαμογελασμένη, φέρνοντας τὸ δίσκο μὲ τοὺς κερπίδες,

— Τί ἄκουα μέσα, Μαριώ μου ; Θένε νὰ σοῦ σφάξουν τὴν κοτούλα σου ;

— Εἶδες ἀδικίαν, κυρὰ Σεβαστὴ μ' ; κι ὁ γιόκας ἀπὸ δῶ δὲ μ' τὴ λυπήθηκε, τὴν κακομοίρα, μόν' μὲ γελοῦσε !

— Δὲν εἶχα τότε κέφι, καὶμὲνη Μαριώ, νὰν τὴν κλάψω !... Γώρα ὅμως σπαθὶ καὶ μαχαῖρι γίνουμαι, νὰ μὴν πᾶθ' οὔτε τὸ φτερό της ! Νὰ !

— Πὲς τῆς μάννας σου, κόρη μου, νάρθη...
— Ἐέρεις - εἶπ' ἡ κυρία Σεβαστὴ σὰν ἔφυγ' ἡ Μαριώ θάμα εἶναι ἡ καλοσύνη κ' ἡ φυσικὴ εὐγένεια αὐτοῦ τοῦ κοριτσιοῦ. Ὅλοι τοῦτ' οἱ χωριάτες τὰ χτυπᾶνε τὰ ζᾶ τους καὶ τὰ κακομεταχειρίζονται. τὸ σφάξιμο δὲν τῶχουνε γιὰ τίποτες, ἔτσι, λένε, τῶδωπε ὁ Θεὸς νὰ σφάξουμε τὰ ζωντανὰ γιὰ νὰ ζοῦμε ἢ κοπέλλ' αὐτὴ ξεχωρίζεῖ μέσα σ' ὄλους, λές κ' εἶναι καμιά βασιλοπούλα τοῦ παραμυθιοῦ, ποῦ ἔπεσε νὰ γενῆ βροκοπούλα ! Τῆνε βλέπεις καὶ στήνει καυγὰ σὰ χτυπήση κανέναν τὸ σκυλί της ἢ τὸ γαϊδάρο· μεγάλη φασχρία γίνεται σὰ ζητήσουνε νὰ σφάξουν κότα καὶ βάνει ὅλα της τὰ δυνατὰ νὰ τὸ μπόδισῃ· σὰ δὲν τὸ κατορθώσῃ, φεύγει μακριὰ νὰ μὴ δῆ τίποτα ! Δὲν εἶναι παράξενα τέτοια ἀιστήματα γιὰ μιά χωρική ;

Ἡ Γιάννης κοίταξε καλὰ καλὰ τὴ μάννα του, χαμογελασμένος, γεμάτος καμάρι, ποῦ παινέθανε τὴ φιλενάδα του, κι ὅσο τὸν ἔβλεπ' ὁ Θόδωρος θυμότανε τὰ λόγια τοῦ γιατροῦ, ποῦκρινε πάντα ψυχρὰ τὰ πρᾶματα : Πὼς δὲ φοβότανε κείν' ἡ μάννα, ζυ-

λιτισμὸ, ποῦ ἀπαρτίζει τὴν πολυτιμώτερη τοῦ γένους μας παρακαταθήκη. Ἄλλὰ τὴν ἀκμὴ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν παρακολουθοῦν πάντοτε ἡ πολυτέλεια καὶ ὁ ραθυμὸς βίος, ποῦ εἶναι τῆς κοινωνικῆς ἀκολασίας καὶ διαφθορᾶς αἰτία. Καὶ ἔτσι βλέπομε εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦ Ἀριστοτέλη φανερὰ συμπτώματα κοινωνικῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐθνικῆς καταπτώσεως· νόσον τῶν πόλεων ἐν τῷ πολιτεύεσθαι δωροδοκούντων καὶ διαφθειρομένων ἐπὶ χρήμασι... καθ' ἡμέραν ραστώνη καὶ σχολήν... πολλὴν καὶ ἔκαιρον ραθυμίαν... ἐγωισμὸν,.... ἀπώλειαν τῆς ἐλευθερίας παρὰ τοῖς πλήθεσιν» (2). Αὐτὴ ἡ χαλαρὰ κατάστασις ἐπέτρεψε στὸν Φίλιππο νὰ ἐγκαθιδρύσῃ στὴν Ἑλλάδα τὴ μακεδονικὴ ἡγεμονία κ' ἐπροκάλεσε κατόπι τὸν ρωμαϊκὸ ζυγὸ. Μὲ τὴ ρωμαϊκὴ κατάκτηση ἔγινε χωρὶς ἀμφιβολία μετὰγγισις τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ προαγωγή του, ἂν καὶ πολλοὺς αἰῶνες ἀργότερα.

Σχεδὸν τετρακόσια χρόνια ἡ Ἑλλάς, ὡς δρώσα κοινωνία, ζῆ βίον ἀφανοῦς ρωμαϊκῆς ἐπικρατίας ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸν κατακτᾷ τὸν κατακτητὴν, ἕως τοῦ 324 μ. Χ. κατακτᾷ καὶ τὸ θρόνον τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους. Τὸ κράτος ὅμως αὐτὸ τοῦ Κωνσταντινου δὲν εἶναι τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀναγέννησις. Ἡ τέχνη, ἡ ποίησις, ἡ φιλοσοφία, ἡ ἀγάπη τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας, ἡ βαθειὰ ἐπίδρασις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν τυχῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ὅλα αὐτὰ ἐσθύστηκαν μὲ τὴν ἥττα τῆς ἀρχαϊκῆς δημοσπονδίας. Ὅπως ὀρθὰ λέγει ἕνας Κερκυραῖος σοφός, τὸ πρωτότυπον ἑλληνικὸ πνεῦμα εἶχε συναπεθάνει μὲ τὸν Θεόκριτον (3). Καὶ ἐνῶ ἡ ἀρχαία Ἑλλάς ἔθυσεν εἰς τὸν θεὸν τῆς Ἀνάγκης, εἰς τὴν Κωνσταντινουπολιν λατρεύεται ὁ θεὸς τοῦ ἐλέους καὶ τῆς ἀγάπης.

Ἄλλ' ἂν εἰς τὴν Κ)πολιν δὲν ἀνευρίσκουμε τὰς ἐνδόξους ἀναμνήσεις τῆς κλασικῆς Ἑλλάδος, χρωστοῦμε ὅμως εἰς αὐτὴν ἑλληνικὴν πολυτίμη κληρονομίαν, τὴν ἰδέαν τῆς εὐρείας ἐθνικότητος, τῆς μεγάλης πατρίδος, ποῦ εἶναι γέννημα καὶ θρέμμα τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τὸ βυζαντινὸν κράτος, ποῦ ποτὲ δὲν εἶδει ἐθνικὴν ὑπόστασιν, σπαρασσόμενον ἀπὸ ἐσωτερικὰς διενέξεις, διαρκῶς διαίρουμένο καὶ πάλιν ἐνούμενον, ἔσφερε τέλος ἐναντίον του τὰς ἐπιθέσεις τῶν γειτόνων λαῶν. Ἐπειτ' ἀπὸ τὴν ἐφήμερη εὐημερία ποῦ τοῦ

2) Δημοσθένης περὶ τοῦ στεφανίου 45.
3) Ὁ Ἰάκωβος Πολυλάς, στὴ μελέτη του «Διονύσιος Σολωμός», III.

πνὴ γυνίκα καὶ φρόνιμη, νὰ μὴ βλάψουν τὸ παιδί της τέτοια παινέματα ; Δὲν μπορούσε, τάχα, νὰ σηκωθῆ μιά μέρα νὰν τῆς τῆ : ἀμάννα ξελογιστικὰ ! Εἶτανε χωριάτισσα, μὴ γλυκιά σὰν τὸ μέλι, καλὴ σὰν Παναγιᾶ, βγενικὴ σὰ βασιλοπούλα· μοναχὴ σου δὲν τόλεγε, μανούλα μου ; ἀπ' τὸ Θεὸ εἶτανε νὰ τὴν πῆς νύφη ! Σὰ δὲν τὴν πέρω, πεθαίνω, μάννα μου !... Κ' ἡ μάννα τότε θὰ φανῆ ζυπνὴ καὶ φρόνιμη... δὲ θὰ πῆ τὸ ναί, γιατί θὰ βλέπῃ τὴ βασιλοπούλα... κοουκουβάγια !... Ἀπ' τίς σκέψεις αὐτῆς τόνε ξέσπασ' ἡ φωνὰ τῆς Σταθινῆς.

Ρεζιλ' θὰ γενοῦμε, μὲ τὸ βρωμοποῦλι, πανάθεμα τὰ μυαλα σ' ναί !

Δὲ μοῦ λές, κυρὰ Σταθινῆ, γιατί ἔες νὰ σφάξῃς τὴν κότα τῆς Μικρῆς ;

— Γιατὶ ἐμὲ δὲ γεννάει, ἐμ γρουτοῦζα εἶναι ! Πδάει, κερά Σεβαστὴ μ' τίς κότες καὶ λαλάει σὰν πετεινάρ' !

— Γι' αὐτό ; ἂμ εἶναι κοῦκα, καὶμὲνη, νὰ σφάξῃς τέτοια κότα, κοῦκα κι ἔδικη !

— Μπράβο, κυρὰ Σεβαστὴ μ', μπράβο ! — φώναζ' ἡ Μαριώ, χτυπώντας τὰ παλαμάκια...

— Γὼ νὰ σοῦ πῶ, κερά Σταθινῆ, τί νὰ κῆνῃς... νὰ σφάξῃς ὅλες τίς ἄλλες κότες σου γιὰ νὰ

έφεραν οι θαρραλέοι αγώνες του 'Ηρακλείου κατά των Περσών και των 'Αβάρων, το βυζαντινό κράτος, εξαντλημένο από τότους πολέμους, άσπλαχνα φορολογούμενο, με βιομηχανία και εμπόριο καταστραμμένα, έζησε ακόμα δυτώ αιώνων άδοξον βίον, που η ιστορία κρίνει με κύστηρότητα.

Είναι γνωστό που πρώτη φορά η τετάρτη σταυροφορία έπαυρόδρομησε από τον θρησκευτικό της σκοπό, και τουτό εξ αίτιας της Βενετίας, που άντι της πληρωμής των πλοίων που έδωκε στους σταυροφόρους, έζήτησε άπ' αυτούς να κυριέψουν για λογαριασμό της τη Ζάρα, πόλη της Δαλματίας που άνηκε στον βασιλέα της Ούγγαρίας.

'Αφού κλώθηκε η Ζάρα, οι Βενετοί έπεισαν τους συμμάχους των σταυροφόρους πως τά κλειδιά της 'Ιερουσαλήμ ήσαν στο Κάιρο και στην Κ)πολη. Πίσω άπ' αυτήν την άλήθεια έκρύβετο έννοείται η έμπορική κερδοσκοπία των Βενετών, ποθούντων να καταβάλουν τους εις την άνατολική Μεσόγειον αντιπάλους των 'Ελλήνες και Μουσουλμάνους. 'Η κατοχή του Καίρου θα εξησφάλιζε εις τους έμπόρους της Βενετίας τον δρόμο των 'Ινδιών, και της Κων)πόλεως η κατοχή θα τους εξησφάλιζε το εμπόριον της Μαύρης Θαλάσσης και του 'Αρχιπελάγους. Είναι δε γνωστόν ότι την κερδοσκοπία αυτήν των Βενετών υπεβλήθησαν οι έσωτερικές διενέξεις της Κ)πόλεως, συνεπεία των οποίων ο νέος 'Ελληνας πρίγκιψ 'Αλέξης προσεφέρθη να οδηγήση τους σταυροφόρους εις την Κ)πολην, υπό τον όρο να επαναφέρουν εις τον βυζαντιανόν θρόνον τον έκθρονισθέντα πατέρα του.

'Ολ' αυτά τά γεγονότα μαρτυρούν ότι μεταξύ δύο άντιμαχομένων κόσμων, του Ευαγγελίου και του Κορανίου, η Κ)πολις εύρεθηκε εξαντλημένη, κληθινό έρείπιο, όλωσδιόλου άνίκανη, όχι να γίνη του χριστιανικού κόσμου άκρόπολις, καθώς ήτο φυσικά ένδεδειγμένη, αλλά και αυτήν την άνεξαρτησία της να περισώση. 'Η έπιχείρησις του Μιχαήλ Παλαιολόγου που από την Νικαία ώρμήθηκε να επανακτήση την Κ)πολην, υπήρξε το κύκνειον ήσμα του βυζαντιανού κράτους, μή δυνηθέντος έν τη εξαντλήσει του ν' αναλάβη την ήγεσίαν της χριστιανούσνης κατά του 'Ισλάμ.

'Η άναρχική παραλυσία του Βυζαντίου λοιπόν έπροκάλεσε μοιραία την έγκυβερνηση της λατινικής αυτοκρατορίας και μετ' αυτήν, έπίσης άνίσχυρη, την 'Αλωση από τους Τούρκους. Κ' έτσι το Βυζάντιο

έκυψε υπό το βάρος των ιδίων του άμαρτημάτων.

Είναι άδύνατο εις όποιον με σκέψη έπισκοπεί τη ζωή της ιστορικής άνθρωπότητας να παραγνωρίση τον ήθικό Νόμο που κυβερνά της 'Ιστορίας το βασίλειο. Για όποιον έρευνά την έννοια και το σκοπό της υπάρξεως, η Τουρκοκρατία υπήρξε όχι μονάχα των καιρών και των πραγμάτων λογική άκολουθία, αλλά και εύεργετική διά την ύπαρξη και τη ζωή του γένους μας, διότι υπήρξε των προγονικών άμαρτημάτων άναγκαιά εξαγνισις. Και των άμαρτημάτων τούτων το βάρος δέν φέρει βέβαια η σημερινή 'Ελλάς, που άκόμη δέν έχει άναδύσει δάκκιρη από το βυθό της ιστορίας. 'Αφού διά της δουλείας εξαγιαγύρουν εις τη φύση από την όποιαν είχε τόσο άπομακρυνθή, η έλληνική φυλή εξαγνίσθη, άναγεννήθηκε, φυλάξασα άκέραια την ήθική της συνείδηση, και είναι κατά τον στίχο του Σολωμού «άπ' τά κόκκαλα βγαλμένη των 'Ελλήνων τά ιερά», ο δε ποιητής του στίχου αυτού, όπως όρθά ειπεν ο κ. Ι. Ψυχάρης εσυνδέει εις την νεωτέραν 'Ελλάδα την επί αιώνας θραυσθεϊσαν άλυσο της μεγάλης γραμματολογίας» (4).

Τελευταίως έγράφηκε ένς ισχυρισμός που δέν πέρασε άπαρατήρητος, ότι η 'Ελληνική επανάστασις άν και έφερε συγκεχυμένον χαρακτήρα» και ίκηρύχθη «έν όνόματι άρκετά άριστοκρατικών ιδεών» έν τούτοις «κατά βάθος ήτο άστική επανάστασις», η όποία τότε μόνον μπόρεσε να πραγματοποιηθή, όταν τά άστικά στοιχεία του έθνους έφθασαν σε μεγάλη οικονομική άκμή και είχαν ζυπνημένο πια το ήθικό αίσθημα και την ιδέα της πατρίδας, που την είχαν ρίξει στη μέση οι άστικά επαναστάσεις της δυτικής Ευρώπης» (1).

Εις τον ισχυρισμόν αυτόν γίνεται περισσή κατάχρησις λέξεων, έπομίνως και έννοιών. 'Αστική επανάστασις, άστικά στοιχεία του έθνους, έχουν τη σημασία που δίνει στη λέξι Bourgeois η σημερινή κοινωνιολογία, τη σημασία που δίνει π. χ. ο Werner Lombart (Sozialismus u soziale Bewegung, 1905, σελ. 2) : «die Bourgeoisie, das ist die Vertreterin des kapitalistischen Wirtschaftssystems und der Gegenpol, die ctutithese der Bourgeoisie: das Brole-

4) Revue bleu, 30 mars 1907.

1) Γ. Σκληρός, «Τε κοινωνικό μας ζήτημα», και «Νουμάς» 291-13 του 'Απρίλη 1908.

tailiat». Γι' αυτό δέν καταλαβαίνουμε τί γυρεύει η λέξι άστική επανάστασις εις τον άγώνα της έλληνικής νεκραναστάσεως. Είναι βέβαια άναχρονισμός να τιτλοφορή κανείς όποιοδήποτα άνθρωπο της έλληνικής 'Επανάστασεως άστικό. Ποιά θέλετε να είναι η άστική ύπόστασις ανθρώπων που ζούν υπό ζυγόν, και μέλιστα τουρκικόν; Νομίζουμε ότι τά κοινωνικά ζητήματα παύουν να υπάρχουν όταν φθάση κανείς τά όρια της ήθικής όντότητος. Προσέτι μας φαίνεται άπαραδέκτος ο ισχυρισμός ότι την έλληνικήν ιδέα της πατρίδας είχαν αρίξει στη μέση οι άστικές επαναστάσεις της δυτικής Ευρώπης». 'Η ιδέα της πατρίδας, ο έλληνικός δηλαδή έθνομός, είναι βέβαια από καταβολής κόσμου άνεξάρτητος από κάθε ξένην επίδρασι, έχει τις ρίζες του εις την ψυχή του 'Ελληνος, και δέν χρειάζεται αμεγάλη οικονομική άκμή» για να τον ζυπνήση.

'Ο άναχρονισμός αυτός των έννοιών ώδήγησε τον κ. Σκληρόν εις το συμπέρασμα ότι η «σημερινή 'Ελλάδα, κατ' άντίθεση με το άριστοκρατικό Βυζάντιο, είναι όλωσδιόλου άστικό κράτος». Και επειδή ο κ. Σκληρός είναι πεπεισμένος κοινωνιστής, πιστεύει ότι η «άστική» μας τάξις είναι, όπως ίσως άλλου, έτοιμογκρέμιστη. Βίσις της πραγματείας του είναι η «σαπίλα του ρωμαϊκού» και σκοπός του η θεραπεία της σαπίλας. Λυπούμεθα που οι κατηγορίες κατά της άστικης» μας τάξεως δέν είναι συγκεκριμένες και σαφείς. Ούτε κηταχρήσεις καταγγέλλονται, ούτε άδικες έκμεταλλεύσεις, ούτε ίδδες όπισθοδρομικές, αλλά καταγγέλλεται ως στασιμότης και σαπίλα της άστικης μας τάξεως το ρουσφετί, δηλαδή ένα σύμπτωμα πολιτικής άπαιδευσίας του λαού.

Δέν είν' έδώ άκόμη ο τόπος να πούμε γι' αυτό το ζήτημα περισσότερη. Πρέπει όμως να διαμαρτυρηθούμε κατά της θεωρίας της «σαπίλας», που στην 'Ελλάδα έχει κάμει σχολή.

'Η σημερινή 'Ελλάς είναι έθνος νεογέννητο, που κάθε μέρα άνδρώνεται στον πολιτικό και κοινωνικό του βίον. 'Εθνος λοιπόν με σφύργος νεανικό, με παρθένα την ψυχή, και που άκράτητα όργα προς την πρόοδο της ζωής και του πνεύματος. Μ' όλα της τά σφάλματα, τά έλισθήματα και πασπατεύματα, η 'Ελλάς θάινει άσφαλώς προς μέλλον περίλαμπρον. Κάποια άταξία εις τά πράγματα της Πολιτείας και την ζωή της κοινωνίας είναι τακτικό χαρακτηριστικό των κοινωνιών έν τω γίνεσθαι. 'Η Ευρώπη,

μην κώνη της Μαρίας σαν πετεινάρ'!

— Μωρέ για σ' κερά Σεβαστή μ', μωρέ για σ'! 'Αμ δέν της βγαίνουν τά μάτια! Νά!...

'Η Σταθαινα άναψε και κώρωσε! Κόλλησε μια μεγάλη μεγάλη μούντζα στην κόρη της και της γύρισε τις πλάτες, φεύγοντας, βέβαια, με πολύ κακές σκέψεις για την κότα!

— Πάω, είπ' η Μαρλώ, να κλειδώσω την κοτούλα μου στο κατωγάκι...

— Χά, χά! Τέτοια κωμωδία την περίμενες, σήμερα, Θόδωρε;

— 'Αλήθεια, νόστιμες είναι κ' η μάννα κ' η κόρη σε μαλώνουνε!

— 'Αφήστε τώρα την ιστορία της κότας... Τι θα κάνουμε, Θόδωρε, θα πάμε στην Κόρινθο;

— Μά γιατί τόφερα τάμαξι, κυρία μου; Είναι τώρα πέντε και δέκα καιρός να φύγουμε, γιατί δέν πρέπει πάλε, θαρρώ, να πάμε νύχτα, δε θα ιδούμε τίποτα!

— 'Ενα περίπατο θα κάνουμε, δε θα πάρουμε φαγά μαζι μας... βριέμαι τις φασαρίες!... Μια στιγμή να πάρω την μπέρτα μου και φεύγουμε... Γιάννη, να πάρης και συ το παλτό σου, το βράδυ πέφτει ψύχρα...

Σε λίγο φεύγανε για το Λουτράκι παίρνοντας μαζί τους και τη Μαρλώ, που ποτέ δέν έλειψ' από γλέντι, σαν το Μάρτη άπ' τη Σαρακοστή! Σά φτάσανε στα Κώματα τους σταμάτησ' η άγριοφωνάρα του Κώστα, πούστησε και με το γιατρό καρτέρι.

— 'Ε! κλέφτες! στον τόπο!...

— Μπα σε καλό σου, παιδί μου! Τι κατάστασι, καλέ, είν' αυτή, πως φωναζεις έτσι; μουπασεις τη χολή μου! — είπ' η μάννα του Γιάννη, πάντα μυγάγγιχτη!

'Ο γιατρός φρέσκος φρέσκος, έτοιμος για κανένα καυγαδάκι, ζύγωσε στην άμαξα κρατώντας ψηλά κάτι ψάκια μια πήχη κι άπάνω! Γύρεψε ο δόλιος ο Κώστας να του τά πάρη, μα κείνος με θυμό τον έσπρωξε! — Τι άνεμο για τόσο γέρο τον παίρνανε, τόσο πράμα να μην μπορή να σηκώση;

— Καλώς το γιατρό μας!

— 'Ετσι, μωρέ φεύγετε, μοναχοί σας, δέν έχουμε πια την άνάγκη μας;

— Σπίτι σου πηγαίναμε να σε πάρουμε... Καλέ τί ψάκια είν' αυτά; κελεπούρι σου τύχανε; πρώτη φορά που τά βλέπω στη ζωή μου!

— Στάσου, κερά μου, θα σου πω... έχουνε την ιστορία τους... 'Αμαξά βάστα τα, καυμίνε, βάλτα

κάτου κι άμα περάσουμ' άπ' το σπίτι μου τά δίνουμε... Βόηθ, μωρέ Γιάννη, νάνεβώ!... 'Ισια! Σπρώγχε Κώστα τά πεινά μου... 'Ισια μωρέ!... 'Ε κακόμοιρα νιάτα!

'Ο γιατρός κατάρθρωσε νάνεβη στην άμαξα, με τόσες βοήθειες μπρός και πίσω, κ' έκαστε δίπλα στην κυρία Σεβαστή, βαρυνανασαινοντας, σα να βγήκ' άπ' την χειρότερη άγκάρια. 'Η Μαρλώ πήδησ' άμέσως κάτω άλαφρή κι άνέβηκε δίπλα στον άμαξά. Τά τρία παλλικάρια κάτσανε στο μπροστινό καθίσμα.

— Γιατί, μωρή Μαρλώ, πήγες αυτού; Δε σ' άρέσει η συντροφιά μας; είπ' ο γιατρός σαν ξεκίνησαν.

— 'Αμ ήρθες τουλούου σου, δε χωράμε τρεις!

— Χωράμε, ζαβή! 'Από δω, η κυρά Σεβαστή, δέν πιάνει τόπο.

— Δέν έρχουμαι γω κοντα σ', σαν την άλλ' βολά!

— Και γιατί;

— Γιατί... να! τοιμπάζ!

'Ολοι σκάσανε στα γέλια και πρώτος ο γιατρός, που δέν περίμενε να τότε μανταπέψη!

— 'Αλήθεια, Μαρλώ μου, σε τσίμπησε τούτος ο

ἐπὶ τέσσαρους ἤδη αἰῶνες δημιουργικῶς ἐργαζομένη, ἀρχίζει νὰ γεράζη· διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι τῶν κοινωνιῶν ἡ δύναμις ἐγκείται εἰς τὸ σφρίγος τῶν παρθένων ψυχῶν, ποὺ ἔχουν βαθεῖαν τὴν συνείδηση τῆς ἠθικῆς τῶν εὐθύνων, καὶ ὅτι ἡ ὑλοφροσύνη εἶναι ἀρχὴ τοῦ θανάτου. Εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς πόλεις γνώμονες τῶν πράξεων καὶ τῶν διανοημάτων τῶν περισσοτέρων ἀνθρώπων κατήντησε ἡ ζήτησις τοῦ χρήματος. Τοὺς δεσμούς καὶ τὴν σεμνότητα τῆς οἰκογενείας ἀντικαθίσταται ἡ ἀπολαυτικὴ πορνεία, τὴν δὲ βάση κάθε ὑγιῶς κοινωνίας, τὴ θρησκεία, διαδέχεται μὲρα μὲρα μιὰ ἐπικίνδυνος φιλοσοφία, ποὺ χειραφετεῖ μὲν ἴσως τὸ πνεῦμα, χωρὶς ὁμῶς νὰ κἀνῃ τὸν ἄνθρωπο κύριον τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἐχοῦμε τὴν πεποίθησιν ποὺ ὅταν φθάσῃ ἡ μοιραία κρίσιμη στιγμή, θὰ καταρέψῃ ὁ κουρασμένος κόσμος τῆς Δύσεως, καὶ δὲν ἀμφισβᾶλλομε ποὺ τότε τὸ μέλλον εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπῃ θ' ἀνήκῃ στὴ ζωικώτερη τῶν συγχρόνων φυλῶν, τὴν ἑλληνικὴν.

*

Τοῦ ἑλληνικοῦ λοιπὸν ἔθνους ἡ ἐξέλιξις ἐγίνε κανονικὰ καὶ κατὰ νόμον λογικώτατο.

Μὲ τὴν ρωμαϊκὴν κατάκτησιν ἡ Ἑλλάς, ἐξαντλημένη ἀπὸ τὰς ἐμφυλίους διενέξεις καὶ τὴν χαλάρωσιν τῶν κοινωνικῶν τῆς στοιχείων, ἀφανίστηκε ὡς δρώσα κοινωνία. Ἄλλ' ἡ ἑλληνικὴ παιδεία ἐκατάκτησε μὲ τὸν καιρὸ τοὺς Ῥωμαίους καὶ ἡ κατάκτησις αὐτὴ εἶναι τοῦ ἔργου τῆς κλασικῆς Ἑλλάδος συνέχισις. Μὲ τὴν ρωμαϊκὴν κατάκτησιν ἐγίνε μεταγγίσις πολιτισμοῦ, συνάμα δὲ καὶ εὐρυσίς τοῦ κύκλου τῶν πολιτισμῶν λαῶν, φαινόμενο ποὺ παρατηροῦμε συνεχῶς διαβαζόντας τὴν ἱστορίαν. Ἡ ἑλληνικὴ παιδεία γαλουχεῖ τὴν διάνοιαν καὶ πράττει τὸ ἔθος τῶν Ῥωμαίων, ἐνῶ ἡ χριστιανικὴ ἰδέα γεννᾷ τὸ ἰδεώδες, τὴν συνείδησιν εὐρυτέρας ἀνθρωπότητος, μεγαλητέρας πατρίδος. Τοῦ ἰδεώδους αὐτοῦ ἡ πραγματώσις, τῆς νέας αὐτῆς συνειδήσεως ἡ ἐνσάρκωσις ὑπῆρξε, κατὰ τὴν δικὴν μας ἀντίληψιν, ὁ λόγος ὑπάρξεως τοῦ βυζαντινοῦ κράτους. Εἰς τοῦτον πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ οἱ ὑπηρεσίαι ποὺ τὸ Βυζάντιον ἔκκεμε στὴν ἀνθρωπότητα μὲ τὴν περίσση καὶ διαφύλαξιν τῶν ἔργων τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἡ δράσις τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς συνοψίζεται εἰς τὴν διπλῆ κληροδοσίαν πνευ-

ματικῶν δημιουργημάτων, καὶ κατόπι τῆς ἰδέας εὐρυτέρας ἐθνικότητος, ποὺ ἔχει ἤδη τὴν ἀρχὴν τῆς σὲ μερικὰ τομῆματα τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων. Ἐκεῖνα ἰδημιούργησε μὲ τὰς ἰδίας τῆς δυνάμεις, ἐνῶ αὐτὴν ἐπραγματοποίησε μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Ῥώμης.

Ἡ δράσις αὐτὴ φανερώνει τόση πολύμορφον ἐργασίαν, τόσην ἐπομένως χρῆσιν δυνάμεων, ποὺ ἡ ἐξάντλησις τῆς φυλῆς φαίνεται φυσικώτατη, μάλιστα εἰς ἐποχὴ δουλείας, ὅπου ὁ κάτου λαὸς δὲν μποροῦσε ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ ἐξαντλημένα κοινωνικὰ στοιχεῖα. Ἡ τουρκικὴ κατὰκτησις ὑπῆρξε λογικὴ τῶν πραγμάτων ἀκολουθία. Μὲ αὐτὴν ἐγίνε καὶ πάλιν μεταγγίσις πολιτισμοῦ, καὶ μάλιστα τοῦ πολιτισμοῦ τῆς κλασικῆς Ἑλλάδος, τοῦ ὁποῦ τοῦ Βυζάντιον εἶχε τὴν παρακαταθήκην, χωρὶς ὁμῶς νὰ ἔχη καὶ τὴν δύναμιν νὰ τὸν διατηρήσῃ. Ἡ μεταγγίσις αὐτὴ εἶχεν ἤδη ἀρχίσει μὲ τοὺς σταυροφοροὺς καὶ ἐτελείωσε μὲ τὴν μετανάστευσιν τῶν λογίων τοῦ Βυζαντίου, ποὺ πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀναζωπύρωσιν τῶν ἀρχαίων κλασικῶν σπουδῶν εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Δύσεως. Μὴ λησμονοῦμε ὁμῶς ὅτι τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐκεῖνο κίνημα τῆς Ἀναγεννήσεως ἐβοήθησε καὶ ἡ ἐφεύρεσις τῆς τυπογραφίας καὶ ἡ ἀνακάλυψις τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ὅτι πολὺ πρὶν τῆς Ἀλώσεως εἶχε γραφῆ ἡ «Θεῖα Κωμῳδία» καὶ ἀναπτυχθῆ ἡ σχολαστικὴ φιλοσοφία.

Ἡ Τουρκοκρατία, ὀδυνηρὰ βέβαιον διὰ τὸν Ἑλληνισμόν, δὲν ὑπῆρξε δυστύχημα οὔτε δι' αὐτὸν οὔτε διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, διότι ἰθάφτισε τὸ κουρασμένο ἔθνος εἰς τὴν κολυμπήθραν τῆς ζωῆς, ποὺ εἶναι καὶ μένει πάντοτε μέχρι συντελείας τοῦ κόσμου ἡ ἀγνή, ἡ ἀμόλυπτη φύσις. Τὸ νὰ θέλῃ τώρα κανεὶς νὰ χωρίσῃ τὸ ἀλυσσομένο ἔθνος σὲ τάξεις κοινωνικὰ καὶ νὰ ἐνομάζῃ τὸν ἀγῶνα τοῦ Εἰκοσιένου ἀστυκῆν ἐπανάστασιν, ὅπως τὸ κάνει ὁ κ. Γ. Σκληρός, εἶναι βέβαιον ἀσυγχώρητον. Εἶπαμε καὶ παραπάνου ὅτι τὰ κοινωνικὰ ζητήματα παύουν ἐκεῖ ποὺ ἀρχίζουν τὰ ὅρια τῆς ἐθνικῆς ὄντοτης. Καὶ αὐτὸς ὁ Μιχῆς λέγει στὴν ἀρχὴν τοῦ Manifest πὺς «ἡ ἱστορία κάθε μέρους τοῦδε κόσμου εἶναι ἡ ἱστορία ἀγῶνων μεταξὺ τῶν τάξεων». Δὲν λέγει ὁμῶς ἡ διακήρυξις μόνον τέτοιων ἀγῶνων. Διότι βέβαιον ὁ τριανταετῆς πόλεμος, οἱ πόλεμοι τοῦ Ναπολέοντος, ὁ γαλλογερμανικὸς πόλεμος, καὶ ἄλλοι πολλοί, ὅπως καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, εἶναι κάτι τι ἄλλο παρὰ ἀγῶνες κοινωνικῶν τάξεων.

Δευτέρα

Α. ΠΟΥΛΗΜΕΝΟΣ

γεροκολοσμένοι; Καὶ πὺς δὲ μοῦ τόπες, ἀνόητη;

— Ἀμ τί νὰ σ' πῶ, κυρούλα μ'! Βγαίν' τίποτις καλὸ; πάντα τέτοιος θᾶναι, τόχ' φυσικό!

— Καφερὴ τίς δικές μου τίς τοιμπιές μὴν τίς φοβάσαι, γεροντιστικὴς τοιμπιές!.. Εἶμαι γέρος, μωρή, δὲν μπορῶ μὲ τὴν τοιμπιάν νὰ βγάλω αἷμα! Νά! τοῦτους δῶ νὰ φοβάσαι, τοὺς ἀρκαντάσηδες.. Ὄχι καὶ νὰ πείσης, κακομοίρα, στὰ νύχια τους!

— Τὰ παιδιὰ εἶναι πιὸ φρόνιμα, δὲ μοιάζουνε κάμποσους γέροντες..

— Ἄκου κωμπανιές, γιατρέ, ἔκου τα!

— Στάσου, ἀμαξά! Νά τὸ σπῆτι μου.. Βρὲ Μαριώ, ξέχασε τώρα τίς τοιμπιές, παιδί μου, καὶ πέταξε μιὰ στιγμή τὰ ψάρια στὴ σπιτονοικοκυρά μου, τὴν Κυρὰ Μοστρου. Πὺς τῆς νὰ τὰ κἀνῃ τηγανητά, μὲ σκορδαλιά!

Ἡ Μαριώ, ποὺ δὲ βαστοῦσε ποτέ, τῆς κάκια, πήδησε κάτου πρόθυμα, πήρε τὰ ψάρια καὶ ἔτρεξε νὰ βρῆ τὴν κερά Μοστρου, γιὰ τίς παραγγελιές τοῦ νοικιάτορά του· ἡ κυρία Σεβαστή βρῆκε καιρὸ νὰ τοῦ ριχτῆ τοῦ γιατροῦ γιὰ τίς ἀταξίες του..

— Ἄντι νὰ δίνῃς τὸ καλὸ παράδειγμα στὰ πικιδιά, δὲν πᾶει, γιατρέ μου, νὰρχίζῃς πρῶτος τέτοιες ἀνοσταδες, δὲ χωνεύεται! Σ' ἀπορία βρῆσκου-

μαι πὺς τὸ κανεῖς!

Μὰ δὲν ντρέπεσαι, τώρα, χριστιανὴ μου; χωράτεψα γὼ τοῦ κοριτσιοῦ καὶ τόδεσες στὸ ψιλὸ μαντύλι; Μπᾶ σὲ καλὸ σου!

— Ἐλα, ἔλα! τὰ κανεῖς αὐτά, γιατρέ μου, τὰ κανεῖς!

— Ἐ, καλά! Τὰ κάνω, τέλειωσε! Ἐχει ἄλλο; Ὄχι ἀδερφέ! Μὲ πήρατε σήμερα μαζί σας γιὰ νὰ μὲ μάθετε θεογνωσία, βδομηντάρη ἄνθρωπο; Εἶπαμε δὲ νὰ μὴ θυμόνης!..

— Τὴ βοήκα, κύρ γιατρέ, τὴ σπιτονοικοκυρά σ' καὶ θὰ σ' τὰ κἀν' ὅπως θές τὰ ψάρια— εἶπ' ἡ Μαριώ τρεχάτη καὶ ξανανέθηκε στὴν ἀμαξά, δίνοντας τέλος στὸ καυγαδάκι.

— Τράβα, λίγο γλήγορ' ἀμαξά, γιατί θὰ νυχτωθοῦμε!

Κινήσανε γλήγορα Περάσανε τὴν πλατέαν τοῦ Λουτρακιοῦ, μὲ τὰ καφενοδάκια τῆς γεμάτα κόσμου, καὶ στρέψανε κατὰ τὸ μεγάλο ξενοδοχεῖο τῆς Παλμύρας, ποὺ καθόταν ὁ Θεόδωρος, γιὰ νὰ πάρουνε τὸ δρόμο τῆς Κόρινθος. Κεῖ ἀπ' ὄξω ἀπ' τὸ ξενοδοχεῖο, στὸν ἴσκιον του, στὴν ἀκροθαλασσιά, καθόντανε μερικὲς κυρίες πίνοντας τὸν καφέ τους· σὰν περνοῦσε δίπλα τους ἡ ἀμαξά, σηκώθηκε ἡ μιὰ μὲ

ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΔΙΗΓΗΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΡΩΣΤΟΥΣ

Ε... Μ., 35 ἐτῶν, παντρεμένη, ἀπὸ τὰ Κύθηρα· ἔχει μητρίτιδα.

«Εἴκοσι ἐνὸς ἐτῶν ἤμουν εὐαν παντρετῆκα καὶ ἔμεινα φορτωμένη· ἐπειδὴς ὁ ἄντρας μου ὑπόφερε ἀπὸ κάποιο ἐλαφρὸ πάθος μ' ἐκόλλησε καὶ ἐμένα καὶ ὑπόφερα πολὺ· στοὺς ἐννιά μῆνες ἀπόχτησα· ἀλλὰ μετὰ τὴ γέννα μου ἔμεινα 45 ἡμέρες στὸ κρεβάτι γιὰ τὸ νὰ δὲν ἔπεσαν οὔτε τὸ κατάπατο, καὶ μετὰ 45 ἡμέρες ἔπεσαν μὲ κομμάτια αἷμα σάπια ποὺ βρωμοῦσαν· τὸ παιδί μου ἔπαθε ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ αἵμα τὸ γέννησα καὶ ἔτρεχαν ἔμπροσθέν· ἔπειτα μετὰ ἕνα ἔτος καὶ μετὰ ἐκαθάρισαν, ἀλλὰ ἔμειναν βλαμένα. Καὶ ἐμένα μ' εἶχε πιάσει πόνος ἐδῶ στὸ λεπτό καὶ μ' ἀρχίνεψε πιά ἀπὸ καὶ σ' ὅλη μου τὴν κοιλιά· τότες μοῦ κἀναν κλύσματα, μοῦ κἀναν καὶ ἀπάνω στὰ τρία κλύσματα μοῦ ἦρθε πολὺ αἷμα βρωμισμένο· μοῦ ἔπεφτε κομμάτια ἐξακολούθησε κάπου ἕνα χρόνον ἔτσι τὸ αἷμα· καὶ ἔπυε ὁκτώ δέκα μέρες μόνον· ἀπάνω στὸ χρόνον ἐγίνε ταχτικὴ ἡ περίοδός μου, ἀλλὰ πάντα ὑπόφερω ἀπὸ πόνους μεγάλους ἢ στὴν ἀρχὴ τῆς ἢ στὸ τέλος τῆς· καὶ ἐπειδὴ ὅλ' αὐτὰ μὲ κατὰβχλαν πολὺ ἦρθα νὰ κἀνω ἀπόξεση.

Ἦρθε στὴν κλινικὴ μας στίς 15 Αὐγούστου, στίς 16 τῆς ἐγίνε ἀνοίγμα τοῦ στομάτου τῆς μήτρας μὲ λαμιναρία, στίς 17 τῆς ἐγίνε ἀπόξεση, καὶ στίς 22 ἔφυγε γιὰτρεμένον.

Αἰθουσα Παῦλος Αἰγινήτης

Μ... Κ., 16 χρονῶν, ἀνύπαντρη, μαθήτρη, ἀπὸ τὴ Σαλονίκη· ἔχει φυματικὰ ἔλκη στὸ ἀριστερὸ καλῶμι.

«Ἐνα σπυράκι μοῦ φάνηκε στὴν ἀρχὴ, στὸ γόνα ἀποκάτω· ἀλλὰ, ἐννοεῖται, δὲ φαινόντανε σπουδαῖο· οὔτε κόκκινο ἦταν οὔτε τίποτε· ἔτσι σὰν ἕνας ὄγκος μικρός· μετὰ, ἐκεῖνο διαλύθη καὶ ὀνόνησε πρὸ κάτω, στὸ καλῶμι ἀπὸ μέσα· εἶ! μετὰ ἀνοίξε καὶ ἀπὸ τότε τρέχει· πότε τρέχει αἷμα, πότε ἔτσι ἕνα ὡς εἶδος ὑγρὸ ἄσπρο, πότε ὕλη· πάντα ὄχι πολὺ, λίγο πρᾶμα· τώρα τελευταῖα, ἀρχίσε νὰ μὲ πονᾷ λιγάκι, ὄχι πολὺ ὁμῶς, ἀφοῦ μπορῶ καὶ νὰ

φοῦρα καὶ φώναξε στίς ἄλλες δαχτυλοδείχοντας τὴ Μαριώ.—Νά ἡ ὁμορφὴ, ποῦλεγα, ἡ ὁμορφὴ!— Τὸ κορίτσι γύρισε μιὰ καὶ τὴν κοίταξε παράξενα, σὰ νὰποροῦσε γιὰ τὴν ἐντύπωσιν ποὺ τοὺς ἔκανε, καὶ ροδοκοκκίνησε, πιὸ πολὺ, θαρρῶ, ἀπὸ θυμὸ ἢ ντροπῆ του!

— Μπράβο, Μαριώ μου, μπράβο! Αὐτὸ εἶναι τῆς ἀρετῆς τὸ χρῶμα!— εἶπ' ὁ γιατρός χαμογελῶντας.

— Ποιᾶς ἀρετῆς, κύρ γιατρέ;

— Δὲ σὰς εἶπες, ἀλήθεια, τὴν ἱστορίαν τοῦ ψαριοῦ—τοῦπ' ὁ Γιάννης, ἀλλὰζόντας κουβένταν.

— Ποῦ μ' ἄφησε, χριστιανὴ μου, ἡ γκρίνια; Γιὰ δὲ μιλεῖς, κυρὰ Σεβαστή; μοῦ κρατεῖς ἀκόμα κάκια;

— Καλὲ κακίωομε μετᾶ ποτὲ στ' ἀλήθεια; Ἐλα, πὺς τὴν ἱστορίαν σου..

— Εἶπα καὶ γὼ!.. Τὸ λοιπὸν ἀγόρασα κείνα τὰ ψάρια τὰ παράξενα γιὰτὶ μοῦ θυμῆσαν τὰ παιδιακίσιον μου χρόνια, εἶμαν' εἶ, ἑπτὰ χρονῶν παιδί ποὺ τὰ πρωταγόρασα..

— Ὄχι νὰ πῆς, δηλαδὴ, ποὺ τὰ πρωτόφαγες!

— Ὄχι! ποὺ τὰ πρωταγόρασα!

— Μὰ ἑπτὰ χρονῶν παιδί; ψώνιζες, ἀδερφέ;

(ἀκολουθεῖ)